

11.04.25

8-А-Б клас

Історія України

Вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Гетьманщина в часи Івана Мазепи.

Мета: Створити цілісний образ гетьмана І. Мазепи, розглянути основні напрями його внутрішньої і зовнішньої політики; навчити працювати із різними джерелами, висловлювати свою думку і поважати думки інших; продовжувати формувати вміння читати історичну карту і вести конспект; виховувати толерантність до історичних осіб.

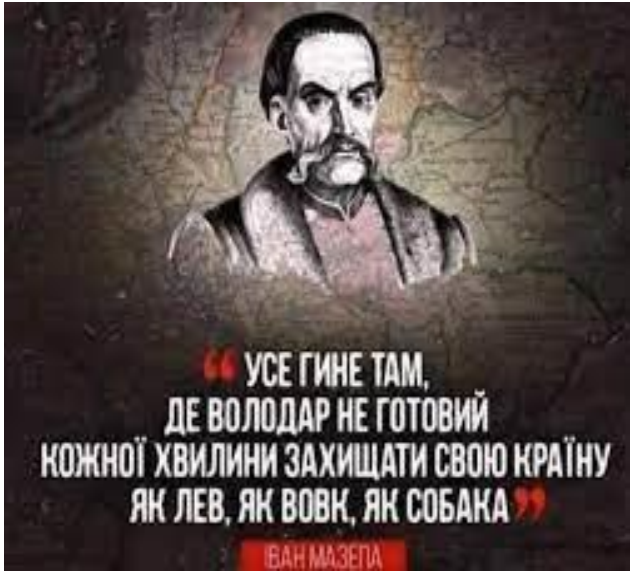
Актуалізація опорних знань

Експрес опитування

- 1) Якими були територіально-адміністративний устрій та система управління Лівобережжям?
- 2) Якою була в цей час соціальна структура українського суспільства? Які верстви були пануючими?
- 3) Якими були причини української колонізації Слобожанщини? Звідки походить така назва регіону?
- 4) Які форми землеволодіння були характерними для козацтва та селянства?
- 5) Якими були територіально-адміністративний устрій та система управління Слобожанщиною? У чому полягає їх специфіка?
- 6) Яким був господарський розвиток українських земель?

Хмаринка понять: поясніть термін і поняття.

Постать в історії



І. Мазепа — один з найбагатших феодалів у Європі, високоосвічена людина. Займався активною культурно-просвітницькою діяльністю: будував та реставрував православні храми, побудував корпус КиєвоМогилянської колегії й домогся надання йому у 1701 р. статусу академії. І. Мазепа мріяв про об'єднання України під своєю владою, сприяв формуванню аристократичної верхівки українського суспільства, тобто перетворення козацької старшини на освічену шляхетську верству — «бунчукових

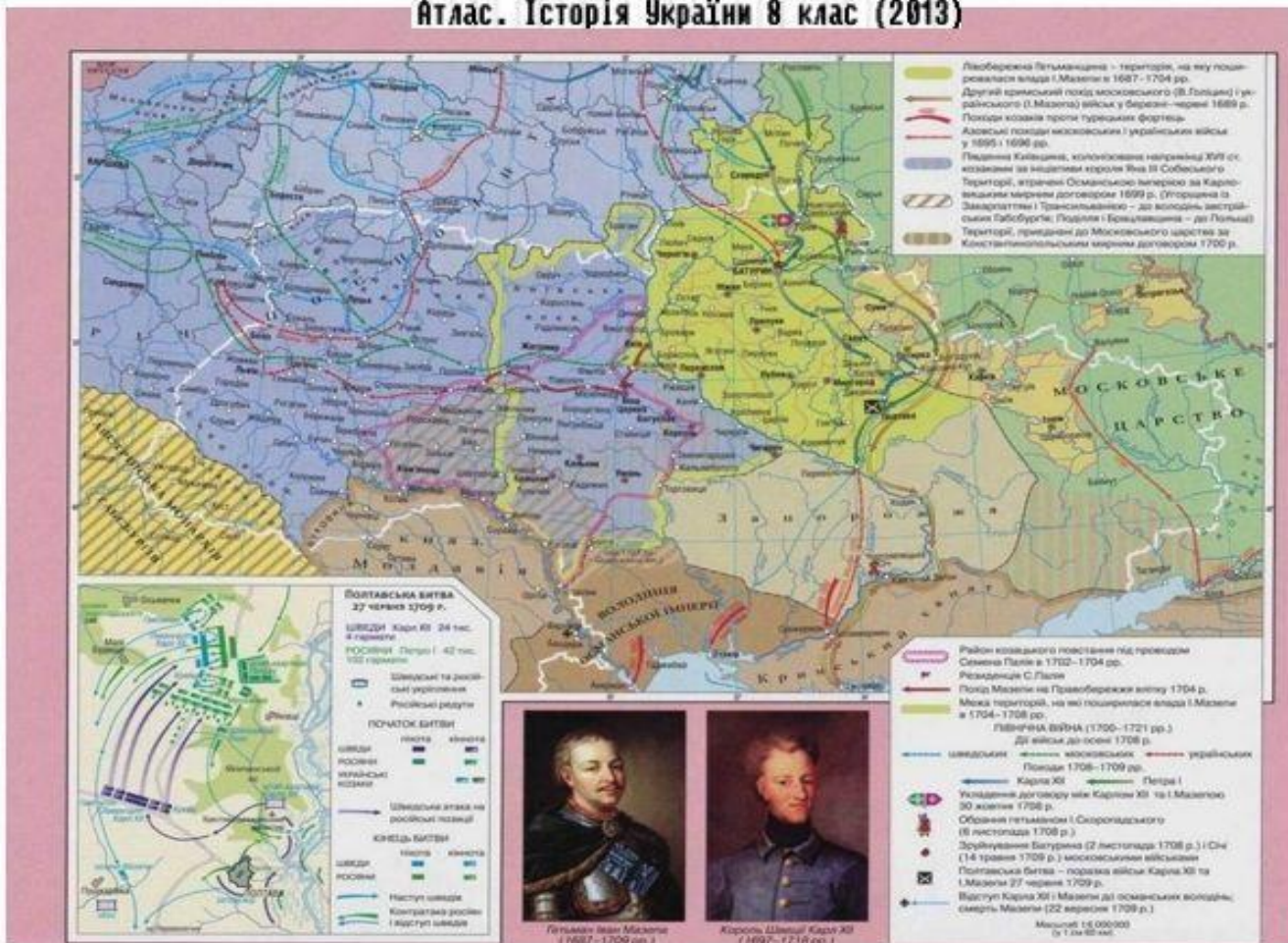
товаришів». Бунчукові

товариші — частина козацької старшини в Гетьманщині кінця XVII — XVIII ст., яка хоч і не займала військово-адміністративних посад, але перебувала під покровительством гетьмана і за рангом трохи нижче за полковника. Уперше бунчукові товариші як привілейований клас старшини формується за гетьмана І. Самойловича.

У 1687 р. І. Мазепа підписав з Московським царством **Коломацькі статті**, які обмежували права та привілеї Гетьманщини. В основі Коломацьких статей були Глухівські статті Д. Многогрішного.

Україна за часів Гетьмана Івана Мазепи (1687-1709 рр.)

Атлас. Історія України 8 клас (2013)



Політика Івана Мазепи

Зовнішня

- Намагався зберегти автономію України
- Сподівався об'єднати під своєю владою всі українські землі, поширивши владу гетьмана на Правобережну Україну
- Негативно ставився до союзу з Польщею та Туреччиною

Внутрішня

- Розбудувати Україну за західноєвропейським зразком
- Намагався піднести роль гетьмана, козацької старшини
- Проводив велику культурно-освітню політику
- Період його гетьманування — це час відродження України

Робота з підручником: стор. 146

Коломацькі статті (1687 р.) –запишіть умови статей. 1)гетьман не мав права без царського указу змішувати з посад козацьку старшину, а старшина скидати гетьмана; 2)у Батурині розміщувався полк російських військ; 3)гетьману заборонялося мати зносини з іншими державами; 4)заохочувалися шлюби між українцями та росіянами; 5)реєстр становив 30 тис. осіб

У 1701 р. І. Мазепа видав універсал про запровадження на Лівобережжі дводенної на тиждень панщини, що означало початок повернення до закріпачення селян. За це в народі І. Мазепу прозвали «вітчимом України». У 1704 р. війська І. Мазепи, придушивши антипольське повстання С. Палія, зайняли Правобережжя., яке перейшло під владу гетьмана. До 1709 р. І. Мазепа фактично був гетьманом об'єднаної України. У 1700 р. розпочалася Північна війна.

Робота з текстом: стор.150-151

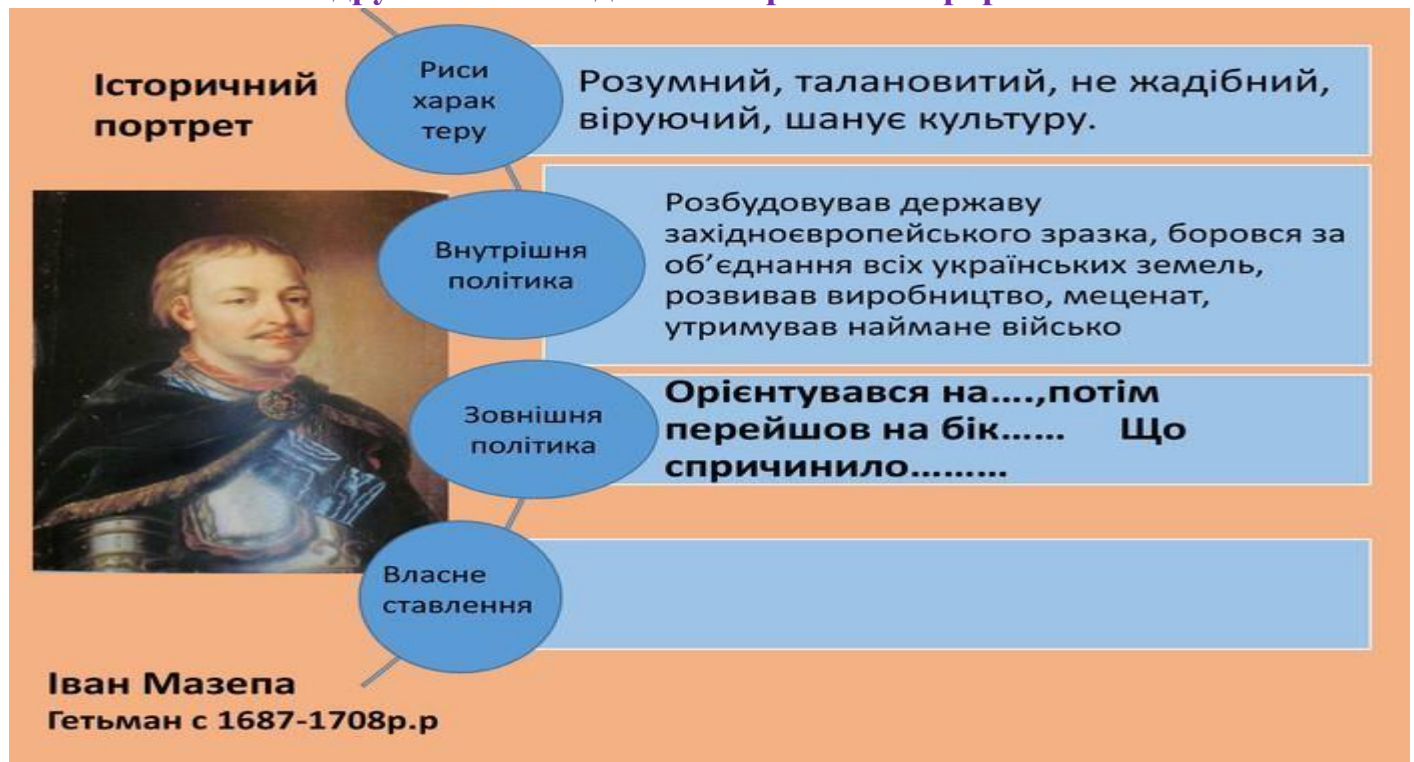
Велика Північна війна — війна між Московським царством та Шведською імперією у 1700–1721 рр. за панування на Балтиці, й в цілому — за домінування у Східній Європі. Також використовується термін **Північна війна**.

ШВЕДСЬКА ІМПЕРІЯ	МОСКОВСЬКЕ ЦАРСТВО
КАРЛ XII	ПЕТРО I
<ul style="list-style-type: none">- Розширення кордонів Імперії- Вихід до Атлантичного океану- Захист територіальних надбань у басейні Балтійського моря- Збір мита з морських портів, шляхів та проток	<ul style="list-style-type: none">- Освоєння нових шляхів морської торгівлі- Вихід до Атлантичного океану- Повернення східного узбережжя Балтійського моря- Захоплення басейну Балтійського моря

Північна війна 1700 – 1721 рр. – це війна між Росією та Швецією за узбережжя Балтійського моря. Завершилася перемогою Росії. У війну також були втягнені Річ Посполита, Данія, Саксонія та Гетьманщина. Під час Північної війни Росію очолював цар Петро I. Українські козаки були змушені воювати на боці росіян у Прибалтиці. Протягом 1706 -1708 рр. тривають таємні переговори І. Мазепи зі шведським королем

Карлом XII та польським королем С. Лещинським. У жовтні 1708 р. І. Мазепа разом із кошовим отаманом Запорозької Січі К. Гордієнком переходить на бік шведського короля Карла XII. Навесні 1709 р. І. Мазепа та Карл XII укладають договір, за яким І. Мазепа зобов'язувався допомагати шведам у війні з росіянами, а Карл XII обіцяв у разі перемоги надати Україні незалежність. У результаті російські війська у листопаді 1708 р. вщент розгромили гетьманську столицю Батурин та 14 травня 1709 р. знищили Чортомлинську Запорозьку Січ. На І.Мазепу було накладене церковне прокляття – анафема. Вирішальна битва між російськими військами і військами шведів та І. Мазепи відбулася 27 червня 1709 р. під Полтавою. Російські війська здобувають перемогу. Карл XII та І.Мазепа втікають до Молдовського князівства у м. Бендери, де у 1709 р. і помирає І.Мазепа.

Робота з текстом підручника: складаємо історичний портрет І. Мазепи



Хвилинка відпочинку. Гімнастика для очей

https://youtu.be/u_fLRqqJ59E?si=uANSHgRkLIGVwBpf

Висновки

Історична особа не буває ідеальною, як і кожна людина, тому оцінювати її треба, враховуючи яку мету вона ставила і які методи її досягнення обирала. Трагедія Мазепи в тому, що благородну мету – утворення незалежної держави – він намагався здійснити невірними способами. Але його крок з нашого епіграфу дав багатьом не зневіру, а силу. Як зазначив Г.Хоткевич: «Може, й не весь він чистий, як Христос, може й не один гріх на його душі, але все ж його ім'я серед борців, а не серед тих, «хто за шмат гнилої ковбаси» продав рідний край, і народ, і його будучність і свободу».

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Бесіда

1. Визначте основні положення зовнішньої політики І. Мазепи.
2. Опишіть внутрішньополітичні засоби, які обрав І. Мазепа для зміцнення гетьманської влади.
3. Визначте сутність Коломацьких статей, поясніть, як вони позначилися на автономному статусі Гетьманщини.
4. Розкажіть про повстання під проводом С. Палія.
5. Розкрийте зміст понять «значкове товариство», «гетьманський регімент».
6. Визначте, який напрямок внутрішньої політики продовжив І. Мазепа, створивши значкове товариство. Як ця політика позначалася на стані української державності?
7. Поясніть причину конфлікту між І. Мазепою та С. Палієм.
8. Визначте положення московсько-турецького договору 1700 р., які засвідчують антиукраїнську позицію Петра І.

Перегляньте відео: <https://youtu.be/6fmP73qf4cI?si=N9QDwb7NiZf0lWRe>

Домашнє завдання:

- * Прочитати §24
- * Запишіть нові дати, внутрішню і зовнішню політику І. Мазепи.
- * Повторити тему Переяславська рада.

Завдання надсилайте на освітню платформу Human, або на ел. адресу
nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіху у навчанні!